

JEZIKOVNI POUK SLOVENŠČINE – STANJE IN ŽELJE

Tadeja Rozman

Trojina, zavod za uporabno slovenistiko, Ljubljana

Irena Krapš Vodopivec

Škofijska gimnazija Vipava, Vipava

UDK 37.016:811.163.6:81'27:004

V prispevku so predstavljeni rezultati anketne raziskave, ki smo jo izvedli v okviru projekta Sporazumevanje v slovenskem jeziku. Gre za raziskavo, s katero smo med učitelji slovenščine in učenci osnovnih in srednjih šol preverjali mnenja, stališča in prakse, povezane z jezikovnim poukom slovenščine in rabo IKT (informacijsko-komunikacijske tehnologije) pri pouku, rezultati pa so pomembni za vse, ki so kakorkoli povezani s poukom slovenščine in oblikovanjem šolskega procesa nasploh.

pouk, slovenščina, jezik, IKT, anketna raziskava

In the article we present the results of a survey conducted within the project Communication in Slovene. The purpose of the survey was to investigate opinions, convictions and practices related to teaching Slovene language and the use of ICT (information and communication technology) in the classroom. The results should be of interest to anyone involved in teaching Slovene and in shaping the school process in general.

teaching, Slovene, language, ICT, survey

1 Uvod

Krovna tema letošnjega Simpozija Obdobja se zdi kot nalašč za predstavitev projekta Sporazumevanje v slovenskem jeziku.¹ Projekt, ki poteka od leta 2008 do 2013 ter ga financirata EU iz Evropskega socialnega sklada in Ministrstvo za šolstvo in šport RS (MŠŠ), je pretežno usmerjen v izdelavo prosto dostopnih elektronskih referenčnih virov za slovenski jezik. Izdelava različnih korpusov, leksikalne baze, slovnice analizatorja, korpusne pedagoške slovnice in slogovnega priročnika zahteva sodelovanje velikega števila strokovnjakov z različnih področij, zato pri projektu sodelujejo strokovnjaki, ki se ukvarjajo bodisi z računalniško tehnologijo bodisi z raziskovanjem različnih jezikovnih vprašanj. Pri projektu sodeluje

tudi veliko učiteljev slovenščine; del projekt-
nih aktivnosti namreč posega na šolsko polje, zato je treba za dobre rezultate v proces raziskovanja in oblikovanja končnih izdelkov vključiti tudi praktike, ki šolsko realnost dobro poznajo.

Poleg zasnove pedagoške slovnice, ki bo pripravljena do konca leta 2013, smo se pouku slovenskega jezika v slovenskih osnovnih in srednjih šolah raziskovalno posvetili predvsem v okviru aktivnosti Nova didaktika poučevanja slovenskega jezika. Sledeč projektnim ciljem, smo po eni strani izdelali korpusni vir za empirične raziskave pisne jezikovne zmožnosti šolajoče se populacije (korpus šolskih pisnih izdelkov Šolar),² po drugi pa opravili analize učnih načrtov in učbenikov za pouk slovenščine ter

¹ www.slovenscina.eu

izvedli empirične raziskave o obstoječem pouku slovenskega jezika (Rozman idr. 2010). Ti rezultati prinašajo v slovenski raziskovalni in didaktični prostor empirično utemeljene analize pouka slovenskega jezika in predstavljajo eno izmed redkih raziskav tega področja v zadnjem času; čeprav so se v zadnjih letih zgodile prenove učnih načrtov za pouk slovenščine, je malo javno dostopnih raziskav in študij, ki bi spremembe strokovno utemeljevale.

Pri načrtovanju pouka je treba izhajati tako iz teoretičnih spoznanj in empirično preverljivih podatkov o konkretnih jezikovnih uresničitvah (tudi šolajoče se populacije, saj ta posredno kaže (ne)uspešnost določenega teoretičnega modela, prenesenega v šolsko prakso) kot tudi iz podatkov o poteku jezikovnega pouka in uporabi učnih gradiv, jezikovnih priročnikov, informacijsko-komunikacijske tehnologije (IKT) itn. Vse raziskave, ki smo jih pripravili v okviru projekta, so zato tudi javno dostopne, saj so rezultati pomembni in zanimivi za vse udeležence šolskega procesa.

V pričujočem prispevku na kratko predstavljamo rezultate anketne raziskave, s katero smo med učitelji slovenščine in učenci osnovnih in srednjih šol preverjali mnenja, stališča in prakse, povezane z jezikovnim poukom slovenščine in rabo IKT pri pouku.

2 Anketna raziskava

Anketo smo izvedli jeseni 2010; v raziskavi je sodelovalo 276 učiteljev slovenščine ter 1465 učencev 3. triletja osnovnih šol in srednjih šol. Anketo za učence smo izvedli s pomočjo 20 učiteljic, ki poučujejo na različnih koncih Slovenije, anketo za učitelje pa smo poslali na približno 1000 naslovov (800

po navadni in približno 200 po elektronski pošti). Naslove in imena učiteljev smo dobili na spletnih straneh MŠŠ in na spletnih straneh posameznih šol. Izbrane so bile šole iz vseh delov Slovenije, tako da je bil vzorec izbranih učiteljev geografsko razpršen in je pokrival učitelje, ki poučujejo v vseh slovenskih regijah. Glede na stopnjo šolanja je bilo izbranih približno 600 osnovnošolskih in 400 srednješolskih učiteljev.

Vsebinsko se je anketa posvetila različnim vidikom jezikovnega pouka slovenščine in uporabi IKT pri pouku. Naše izhodišče pri tem je bilo spoznanje, da bi bile potrebne nekatere spremembe pouka, tako na ravni vsebine kot oblike. To izhodišče je bilo postavljeno na podlagi analiz učnih načrtov in učnih gradiv v knjižni in elektronski obliki ter z upoštevanjem aktualnih pozivov po nujnosti sprememb pri pouku slovenščine.³ Opaža se, da je še vedno preveč dekontekstualizirane obravnave jezikovnih pojavov, preveč kategoriziranja, preveč normativnosti v smislu prav-narobe itn., prav tako pa bi bilo treba bolj(e) poskrbeti za učinkovito rabo IKT, kar je tudi v skladu s cilji v posodobljenih učnih načrtih.

Ker sta anketi precej obsežni, v nadaljevanju predstavljamo le nekaj rezultatov ankete za učitelje. Med sodelujočimi učitelji, ki so izpolnili anketo, so bile pretežno ženske (91,7 %), ki poučujejo na OŠ (68,5 %). Anketiranci so v povprečju stari 42 let in v šoli poučujejo dobrih 17 let.

2.1 Rezultati

Splošna vprašanja in dvomi o (ne)uspešnosti jezikovnega pouka se pogosto porajajo tako učencem – ki se zavedajo, da svojih napak pri tvorjenju besedil ne odpravijo,

² Šolar je lematiziran in oblikoskladenjsko označen korpus besedil, ki so jih učenci 3. triletja slovenskih osnovnih šol in učenci srednjih šol samostojno napisali pri pouku. Vsebuje 967.477 besed oz. 2703 besedil (testov, esejev, praktičnih besedil), ki so nastala pri različnih predmetih. Korpus bo konec leta prosto dostopen na spletu, brez posebnega vmesnika za obdelavo podatkov pa je v formatu XML že zdaj na voljo na spletni strani projekta.

³ Prim. npr. Ahačič 2010; Arhar, Krek 2010; Krapš Vodopivec 2010; Stabej 2011; Trobevšek 2009; Vogel 2010; okrogla miza Aktualna vprašanja pouka slovenščine v teoriji in šolski praksi.

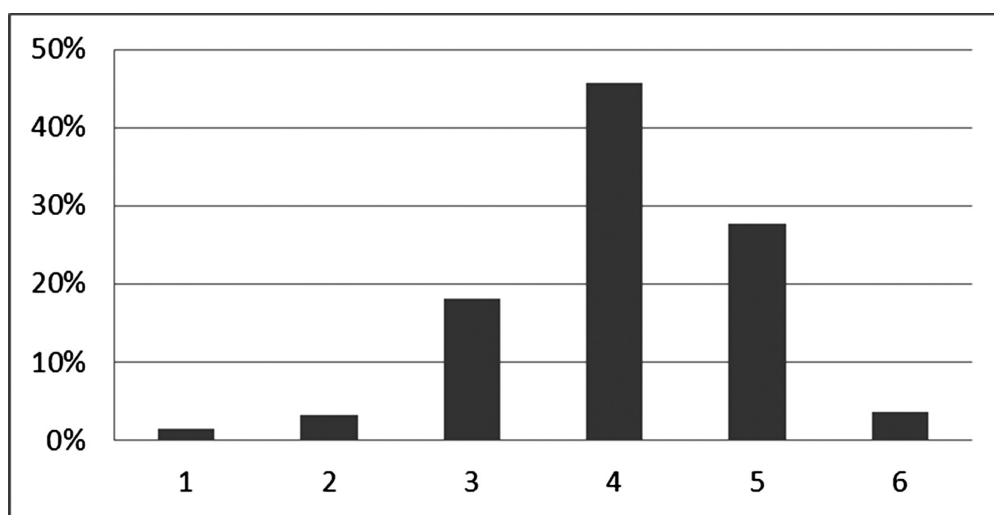
čprav jezikovni test pišejo odlično – kot mnogim učiteljem in jezikoslovcem. Leta 1998 je bila izvedena obsežna prenova učnih načrtov za slovenščino kot logična posledica sprememb v jezikoslovju, ko so v ospredje stopale t. i. uporabne znanosti, ki so preučevale jezik v rabi (pragmatika, sociolingvistika itn.). V sodobnem času je zavedanje dejstva, da noben sistem ni popoln, še bolj razumljivo, saj se svet nepojmljivo hitro spreminja. Jezikovno področje je glede tega nekoliko občutljivejše, ker ima jezik tudi simbolno vlogo, kar še posebej velja za narode z manjšim številom pripadnikov, ki se v primerjavi s številčno večjimi narodi še nekoliko bolj ponosno oklepajo vsega (jezikovno) tradicionalnega. Kljub temu se pouk slovenščine v zadnjih letih deloma prenavlja na več nivojih; pri tem je po eni strani slišati pozive po bolj temeljnih, obsežnejših prenovah, po drugi pa pozive, naj se šola ne prenavlja kar naprej, saj ne prenese stalnih reform.⁴ V tem kontekstu je zato pomembno izvedeti mnenje učiteljev o tem, ali se jim zdi obstoječi model jezikov-

nega pouka uspešen in na katerih področjih bi bile potrebne spremembe.

2.1.1 Zadovoljstvo s poukom

Anketa je pokazala, da je s predpisanimi vsebinami jezikovnega pouka, kot jih določajo obstoječi učni načrti in katalogi znanja, srednje zadovoljna malo manj kot polovica vseh anketiranih učiteljev: na 6-stopenjski lestvici, kjer 6 pomeni največje zadovoljstvo, je večina izbrala oceno 4 (povprečna ocena znaša 4,06); zelo nezadovoljnih in zelo zadovoljnih učiteljev je malo (Graf 1).

Če pogledamo natančneje, zaradi česa so učitelji zadovoljni z vsebinami pouka, se večini zdi, da je pouk slovenskega jezika zasnovan tako, da učenci uspešno razvijajo sporazumevalno zmožnost (tudi tukaj je večina izbrala oceno 4; povprečna ocena znaša 4,08), kar je po učnem načrtu glavni cilj jezikovnega pouka slovenščine. Kljub temu pa čutijo, da učenci pri pouku premalo pogosto samostojno odkrivajo ustrezne jezikovne rešitve in da bi bilo prikazovanje

Graf 1: Zadovoljstvo z vsebinami jezikovnega pouka slovenščine

⁴ Npr. okrogla miza Aktualna vprašanja pouka slovenščine v teoriji in šolski praksi.

variantnosti, ki jo norma dopušča, pri pouku slovenskega jezika za učence koristno.⁵ Čeprav so učbeniki zasnovani tako, da naj bi spodbujali samostojno delo, reševanje problemov in odkrivanje zakonitosti jezika, se zdi, da zaradi prenatrpanosti učnega načrta (sploh če govorimo o srednji šoli in pripravi na maturo) za to enostavno ni dovolj časa. Podobno velja za pogovor o variantah v jeziku; sistem, ki temelji na konceptih *bolj oz. manj ustrezno/sprejemljivo*, istočasno ne omogoča hitrega odgovora v smislu *táko je pravilo*, ampak zahteva opisno pojasnilo in postavitev jezikovnega problema v konkretno situacijo. V boju za čas, natančno obravnavo vse predvidene snovi ter v želji, da bi učencem olajšali delo, bi se tako zdela logična učiteljeva izbira »povem eno pravilno rešitev« (pa še v skladu s tradicijo je). Zato je zanimivo in spodbudno mnenje učiteljev, da se jim prikazovanje variantnosti ne zdi moteče. Analize učbenikov so sicer pokazale, da se pri jezikovnih vajah pogosto kot pravilna rešitev upošteva ena sama, tudi tam, kjer korpusne analize jasno kažejo, da v jeziku obstajajo variante, med katerimi ni ena pravilnejša od druge. Prikazovanju jezikovne variantnosti se v šoli zagotovo ne bi smeli izogibati; treba jo je umestiti v kontekst in razložiti, kako lahko posamezne izbire vplivajo na pomen, razumljivost in sprejemljivost besedila, s tem pa učence naučiti, kako iz bogatega jezikovnega nabora izb(i)rati tako, da bodo znali ustvarjati razumljiva in sprejemljiva besedila po svojih potrebah in svojem okusu.

Pomenljivo je tudi dejstvo, da se učiteljem pouk ne zdi preobremenjen s količino jezikoslovnih izrazov in se ne strinjajo s trditvijo, da

se jezikoslovne pojave pri pouku preveč kategorizira.⁶ Táko učiteljsko mnenje lahko razumemo na dva načina: 1. učitelji, vzgojeni v tradicionalnem sistemu opisnega podajanja jezikovne snovi, si jezikovnega pouka drugače ne znajo predstavljati; 2. zaradi pomanjkanja časa si učitelji ne upajo pomisliti, da bi lahko snov razlagali drugače kot s pomočjo terminov in definicij. Izkušnje kažejo, da učitelji za pripravo iz problema izhajajoče jezikovne ure in takšno posredovanje snovi porabijo enkrat več časa, hkrati pa je učinek na kratek rok slabši, ker učenci tako obravnavane snovi ne jemljejo enako resno, kot če bi bila predstavljena tradicionalno, saj se jim zdi, da se brez sistemov, definicij in strokovnih izrazov niso ničesar naučili. To nas napeljuje na misel, da so tudi učenci še vedno vse preveč navezani na podobo šole, v kateri je učitelj posredovalec snovi, ne pa moderator. Slutimo lahko, da bi izproblemska obravnava jezikovne snovi, naslonjena na pravo mero systemskega jezikovnega opisa, na dolgi rok pomenila pozitivne spremembe na področju učenčeve sposobnosti za samostojno reševanje problemov in razvoja sporazumevalne zmožnosti – a to zahteva temeljito prenovno obstoječega didaktičnega procesa, saj je velik razkorak med tem, kaj naj bi učenci znali za šolo in kaj za razvijanje sebe v smeri kompetentnega govorca.

2.1.2 Mnenje o obravnavi posameznih jezikovnih vsebin

V anketi nas je zanimalo, katerim vsebinam jezikovnega pouka bi bilo po mnenju učiteljev treba nameniti največ časa. Odgovori posredno kažejo, katere vsebine se učiteljem zdijo najpomembnejše, kar je tesno

⁵ Na 6-stopenjski lestvici, kjer 6 pomeni *popolnoma se strinjam*, je izjavo »PSJ [pouk slovenskega jezika] je zasnovan tako, da učenci dovolj pogosto samostojno (s pomočjo različnih virov) odkrivajo ustrezne jezikovne rešitve« večina učiteljev ocenila z oceno 3 (31,4 %); povprečna ocena je bila 3,68. Izjavo »Prikazovanje variantnosti, ki jo norma dopušča, je pri PSJ za učence moteče« pa so v povprečju ocenili z oceno 3,25.

⁶ Izjavo »PSJ je preobremenjen z jezikoslovnimi izrazi« so učitelji v povprečju ocenili z 2,7, izjavo »Pri PSJ se jezikoslovne pojave preveč kategorizira« pa z 2,63. Pri obeh izjavah je največ učiteljev izbralo oceno 2 (28 % oz. 29,5 %).

povezano tudi z opažanji, s čim imajo učenci pri pouku največ težav. Izmed osmih navedenih možnosti so učitelji kot najpomembnejše vsebine izbrali usposabljanje za sprejemanje besedil z razumevanjem, učenje besed in učenje pravopisa (Tabela 1).

Najpogosteje izbrani vsebini kažeta na zavedanje učiteljev, da je za razvoj učencev v kritične in suverene govorce potreben izbesedilni pragmatični pristop, ne pa toliko učenje slovničnih zakonitosti in jezikoslovnega izrazja; tema dvema vsebinama bi namreč namenili najmanj časa. Hkrati se je pri vprašanju o ustreznosti obstoječega načina obravnave slovnice pokazalo dokaj visoko strinjane učiteljev z uspešnostjo trenutnega modela, po katerem se slovnica obravnava po jezikovnih ravninah, obravnava pa bolj načelno kot zares izhaja iz besedil⁷ (kar so pokazale projektne analize učbeniškega gradiva). To nakazuje, da se v šolski praksi zelo počasi in postopoma ozavešča spoznanje o nujnosti funkcionalnega poučevanja slovnice, kjer je usvajanje slovnice postavljeno v besedilni kontekst, ni izolirano od besednega usvajanja

in je le do določene mere povezano z usvajanjem sistemskih ravnin jezika. Obstoječi jezikovni pouk na konceptualni ravni sicer omogoča obravnavo slovnice, ki izhaja iz besedil, v konkretnih šolskih praksah pa ni tako, saj je treba učencem kljub konceptu izbesedilnosti posredovati izčrpen opis jezikovnega sistema. Tako seveda zmanjka časa za posvečanje tistim vsebinam, s katerimi imajo učenci največ težav oz. s katerimi imajo stalne težave;⁸ vendar bi se bilo treba po našem mnenju posvetiti prav tem vsebinam, s tem pa se strinjajo tudi učitelji (na 6-stopenjski lestvici so to mnenje v povprečju ocenili s 4,07).

Pri obstoječem pouku je glede na učne načrte veliko časa namenjenega spoznavanju in usvajanju značilnosti besedilnih vrst in analogno tudi njihovemu tvorjenju po usvojenem vzorcu. Rezultati ankete kažejo, da bi učitelji tej dejavnosti namenili manj časa kot marsikateri drugi; na lestvici pomembnosti je pristala šele na šestem mestu. Pred njo npr. postavljajo kreativno pisanje, torej ne pisanje po vzorcu, ampak prosto (domišljijsko)

Tabela 1: Vsebine, ki bi jim učitelji namenili od največ (na vrhu) do najmanj časa (na dnu)

vsebina/dejavnost	aritmetična sredina ⁹
usposabljanje za sprejemanje besedil z razumevanjem	5,5165
učenje besed/širjenje besednega zaklada	5,2051
učenje pravopisa	5,1455
kreativno pisanje	4,9596
spoznavanje in delo z jezikovnimi priročniki	4,4526
spoznavanje značilnosti besedilnih vrst	4,3663
učenje slovničnih zakonitosti	3,9779
učenje jezikoslovnega izrazja	3,6007

⁷ Učitelji so na 6-stopenjski lestvici, kjer 6 pomeni *popolnoma se strinjam*, ustreznost trenutnega jezikovno-ravninskega in izbesedilnega modela v povprečju ocenili z dobro 4 (oceni 4,2 in 4,17), največji delež učiteljev (dobrih 30 %) pa je izbral oceno 5.

⁸ Prav iz teh »kritičnih mest«, določenih z analizo korpusa Šolar, naj bi rasla tudi projektna pedagoška slovnica, prilagojena uporabniku. Prim. novi učni načrt za OŠ 2011, str. 38 (izpostavljena »kritična mesta«, ki naj bi se jim namenilo več časa).

⁹ Aritmetična sredina predstavlja srednjo vrednost vseh ocen na 6-stopenjski lestvici, kjer 6 pomeni *zelo veliko časa*.

pisanje, kjer je jasno izražanje misli pomembnejše od oblikovnih pravil. Ti rezultati pritrjujejo pozivom, da bi morali učenci v šoli čim več pisati, ker se lahko le s samostojnim pisanjem naučijo opisovati, primerjati, izražati mnenje, argumentirati itn., z učiteljevim preverjanjem napisanih besedil pa se lahko tudi odpravljajo pogoste napake (Trobevšek 2009: 383) na različnih jezikovnih ravneh in bogati besedišče. Primerjava s sklopom vprašanj o uspešnosti obstoječega modela posredovanja znanja o sporazumevanju in besedilnih vrstah pa kljub temu pokaže, da se zdi večini učiteljev obstoječi model dokaj uspešen za razvoj učenčeve sporazumevalne zmožnosti (na 6-stopenjski lestvici, kjer 6 pomeni *zelo uspešen*, je približno 45 % učiteljev izbrala oceno 4).

Učitelji so na drugo mesto po pomembnosti postavili učenje besed, čeprav je glede na analize tej dejavnosti po učnih načrtih namenjenega nekoliko manj časa. Učitelji se dobro zavedajo, da je bogat besedni zaklad kot nosilec pomenskih sestavin ključnega pomena za uspešno sporazumevanje. Besedišče se sicer usvaja tudi takrat, kadar pouk ni eksplicitno namenjen temu, in učitelji, ki se zavedajo pomena dobro razvitega besedišča, lahko besedišče razvijajo tudi, ko to ni predpisano z učnim načrtom. Kljub temu so neposredne vaje z besediščem na tej stopnji šolanja še vedno koristne. Analize učbeniške obravnave besedišča (Stabej idr. 2008; Rozman 2010) so sicer pokazale nekaj slabosti, predvsem v dekontekstualiziranosti besedišča in pogostega neutemeljenega favoriziranja po izvoru slovenskih besed pred tujimi, vendar pa učitelji (glede na odgovore v sklopu vprašanj o obravnavi besedišča) tega ne zaznavajo. Na načelni ravni se sicer strinjajo, da je treba besedišče obravnavati v kontekstu,¹⁰ a hkrati menijo, da so učbeniške naloge za

delo z besediščem ustrezne in pozitivno vplivajo na razvoj sporazumevalne zmožnosti (povprečna ocena strinjanja z izjavo je 3,94); z izjavo, da se daje slovenskim besedam velikokrat neutemeljena prednost pred besedami tujega izvora, pa se v glavnem ne strinjajo.¹¹

2.2 Zaključek

Rezultati anketne raziskave kažejo, da so učitelji z obstoječimi vsebinami jezikovnega pouka in obravnavo slovnice, besedišča in sporazumevanja kar zadovoljni ter se v marsičem vsaj na načelni in abstraktni ravni ne strinjajo z našimi izhodišči za prenovu. V anketi smo postavili zelo splošne trditve, brez utemeljitev in nakazanih možnosti oziroma realnih primerov drugačne obravnave, zato so takšni rezultati tudi pričakovani. Kljub temu pa se gibljejo povprečne ocene obstoječega sistema (na 6-stopenjski lestvici, kjer 6 pomeni največje zadovoljstvo) v veliki meri okrog 4, kar kaže, da nezanemarljiv delež učiteljev čuti potrebo po določenih spremembah pri jezikovnem pouku slovenščine. Rezultati torej kažejo vsaj na delno upravičenost pozivov po spremembah, hkrati pa tudi na to, da bo treba spremembe vnašati premišljeno in ne brez upoštevanja učiteljskega mnenja o tem, kaj je v obstoječem sistemu dobro in kaj slabo. To pomeni, da morajo biti spremembe strokovno utemeljene in novi predlogi testirani na delu populacije. Vsekakor je treba pripraviti konkretne predloge za obravnavo posameznih jezikovnih vsebin tako v klasični obliki kot v obliki računalniških interaktivnih vaj in obravnav. Rezultati tistega dela anketne raziskave, ki se nanaša na uporabo IKT pri pouku slovenščine, namreč kažejo relativno veliko naklonjenost uporabi IKT pri pouku tako s strani učiteljev kot učencev, razvoj digitalne pismenosti pa je tudi eden izmed pomembnih ciljev prenovljenih učnih načrtov.

¹⁰ Na 6-stopenjski lestvici, kjer 6 pomeni popolno strinjanje, so izjavi »Nove besede bi se učenci morali vedno učiti na podlagi besedil« in »Besedišče in slovnico bi morali obravnavati skupaj in povezano« v povprečju ocenili s 4,8 oz. 4,6.

¹¹ Skoraj 40 % učiteljev je na 6-stopenjski lestvici, kjer 6 pomeni *popolnoma se strinjam*, izjavo ocenilo z oceno 1, povprečna ocena pa je bila le 2,37.

Za vse to bo seveda potrebno sodelovanje različnih teoretikov, praktikov in tehnologov, pa tudi veliko znanja in odprtosti za različne poglede – z dobro mero sodelovanja lahko z dobro pripravljenimi gradivi vplivamo na oblikovanje kompetentnih govorcev slovenščine¹² in morda celo poskrbimo za več dobre volje pri pouku slovenščine.

Literatura

- AHAČIČ, Kozma idr., 2010: Končni cilj: jezikovno kultiviran človek. *Delo, Sobotna priloga*, 4. 12. 2010. 39.
- ARHAR, Špela, KREK, Simon, 2010: Slovenski besedilni korpusi: kako v razred? *Sodobna pedagogika* 61/1. 224–241.
- KRAPŠ VODOPIVEC, Irena, 2010: Besedilna zmožnost med šolsko prakso in sporazumno resničnostjo. *Sodobna pedagogika* 61/1. 242–262.
- Okrogla miza *Aktualna vprašanja pouka slovenščine v teoriji in šolski praksi* (Slavistični kongres 2010, Ljubljana). [audioposnetek, interno gradivo]
- ROZMAN, Tadeja, 2010: *Vloga enojezičnega razlagalnega slovarja slovenščine pri razvoju jezikovne zmožnosti. Doktorska disertacija*. Ljubljana: Filozofska fakulteta.
- ROZMAN, Tadeja idr., 2010: *Nova didaktika poučevanja slovenskega jezika*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Amebis. www.slovenscina.eu/Vsebine/SI/Kazalniki/K15.aspx
- Sporazumevanje v slovenskem jeziku*: www.slovenscina.eu
- STABEJ, Marko, 2011: Jezikovni potrošnik in potrošnica. *Sodobna pedagogika* 62/2. 102–113.
- STABEJ, Marko idr., 2008: *Jezikovni viri pri jezikovnem pouku v osnovni in srednji šoli: končno poročilo z rezultati dela*. Ljubljana: Pedagoški inštitut. www.trojina.si/Vsebine/SI/Projekti/StabejRozman.pdf
- TROBEVŠEK, Marko, 2009: Pouk materinščine in jezikoslovje. Marko Stabej (ur.): *Infrastruktura slovenščine in slovenistike. Obdobja* 28. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 379–384. www.centerslo.net/files/file/simpozij/simp28/Trobevsek.pdf
- Učni načrti in katalogi znanj za slovenščino*: www.zrssl.si, www.mss.gov.si
- VOGEL, Jerca, 2010: Zmožnost kritičnega sporazumevanja kot temeljni cilj jezikovnega izobraževanja v šoli. Milena Ivšek (ur.): *Pot k jezikovni politiki v izobraževanju*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo. 106–135.

¹² Ali morda vsaj ozaveščenih jezikovnih potrošnikov (Stabej 2011).